

# SLUTLIG BEVISUPPGIFT

**Avseende:** Mål nr FT 21952-21.

**Saken:** Fordran och skadestånd.

**Dennis Ivarsson** ./ Färdtjänsten, Region Stockholm

---

Förelagd därtill efter muntlig förberedelse får jag härmed inkomma med yttrande över tingsrättens protokoll från den muntliga förberedelsen (aktbil.) och slutlig bevisuppgift enligt följande.

## Yrkanden

Yrkandena vidhålls såsom de har återgivits i tingsrättens protokoll. Därutöver preciseras nu yrkandet om rättegångskostnader, vilket käranden förbehöll sig rätten att göra i tidigare inlagor. Frågan berördes inte under den muntliga förberedelsen.

Käranden yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i målet med totalt 6 668 kr, varav 900 kr avser ansökningsavgift till tingsrätten och 5 768 kr ersättning för skäliga 4 timmars nedlagt arbete á 1 442 kr motsvarande rättshjälpstaxan för år 2022.

Med undantag från huvudregeln i FT-mål, ska käranden beviljas ersättning för eget arbete motsvarande skäliga fyra timmars juridiskt arbete. Skälet för undantag från huvudregeln är att den instämnda saken är av sådan natur att käranden i praktiken endast har haft möjlighet att bevaka sin rätt genom ett FT-mål, där inga rättegångskostnader riskeras. Rätt till ersättning med hänvisning till att den offentligt reglerade färdtjänsten ska bedömas även ur ett civilrättsligt perspektiv, är en förhållandevis komplicerad fråga. Såsom framgår av redan åberopad litteratur och ett flertal prejudikat från Högsta domstolen, är frågan högst befogad och utgången i detta mål kan få mycket stor betydelse för alla som använder färdtjänst i Sverige. Även beaktat att färdtjänsten hittills inte har erkänt någon form av rätt till direkt ekonomisk kompensation till brukare, oavsett storleken på fel och misstag, kan den yrkade ersättningen för eget arbete gott anses motiverad av synnerliga skäl, för tillvaratagande av rätten för en stor kollektiv grupp som i stor utsträckning saknar sådana juridiska möjligheter. Därför bör yrkandet motsvarande 6 668 kr bifallas i dess helhet.

## Saken och vissa förtydliganden

### *Kort sammanfattning*

Dennis Ivarsson har ett generellt beslut om färdtjänst som gäller till och med den 31 mars 2023. I Dennis Ivarssons senaste beslut (aktbil. 6), är han beviljad *arbetsresor* för att ta sig till- och från sin arbetsplats med 10 resor per vecka, samtliga veckor under perioden 2021-07-01 till och med 2021-12-31. Den 13 december 2021 uppdagades att Dennis Ivarssons färdtjänst, såväl *fritidsresor* som *arbetsresor* hade spärrats, därför att han hade genomfört ett större antal *fritidsresor* utöver det antal *fritidsresor* han var tilldelad genom beslut om färdtjänst. Målet rör endast ersättning för det tydligt preciserade beslut om tilldelning av *arbetsresor* som Dennis Ivarsson inte har kunnat nyttja från och med den 13 december 2021 till och med den 31 december 2021.

### *Vissa förtydliganden*

Att svaranden anser att Dennis Ivarsson i vart fall gjorde sin sista tillåtna fritidsresa den 30 juli 2021, i form av resa nr 216, är mycket märkligt. Det måste anses att tanken med en grundtilldelning den 1 januari varje år + ett visst antal resor som fylls på färdtjänstresenärernas saldo, kvartalsvis, är att resenärerna endast får beställa färdtjänst så länge det finns resor kvar på resesaldot. Det får i vart fall anses vara befogat att anta att resenärer måste vänta på nästa kvartalstilldelning den 1 april, om tilldelningen av *fritidsresor* exempelvis tar slut i början av maj, därför att man har rest ”våldigt ihärdigt”. Följande formuleringar i svarandens yttrande (aktbil. 25) kullkastar all logik i systemet och det får anses förhållandevis godtyckligt vilka regler som egentligen gäller rörande resesaldo för färdtjänst;

*På s. 2 anges att ”3 Begäran om förtydligande*

*a) Om DI hade använt max 216 fritidsresor under året hade hans arbetsresor räckt till för fem tur och returresor per vecka under hela perioden.*

*Den 216:e resan användes den 30/7-21, se nedan.*

*b) Den 30 juli 2021 kl. 20.15 gjordes den sista beställningen av de 216 till-delade fritidsresorna. Fritidsresor har efter det dragits från arbetsrese-saldot eftersom hela årets tilldelning av fritidsresor då tagit slut.*

Uppställningen i aktbil. 29 visar hur många *fritidsresor* som fanns kvar på Dennis Ivarssons resesaldo vid olika tidpunkter.

Svarandens formuleringar ovan kan inte tolkas på annat sätt än att det får anses vara helt i sin ordning att använda hela årets tilldelning av *fritidsresor*, trots att resorna fördelas på resenärens saldo över året genom kvartalstilldelning. Detta förefaller som en mycket godtycklig

regelefterlevnad från Regionens sida och det är ytterligare en sakomständighet som åberopas till styrkande av att det får anses helt oskäligt att Region Stockholm skulle få spärra Dennis Ivarssons *arbetsresor* när det återstår mindre än månad av år 2021. Detta särskilt som färdtjänstsystemet såsom ska visas nedan, borde ha varnat Dennis Ivarsson åtminstone ett par gånger, redan under juni/juli 2021.

Utifrån detta förtydligande, se även nedan, får det anses att Region Stockholm i stort sett skapar sin egna godtyckliga regelefterlevnad, utan minsta förutsebarhet. Därför ska Dennis Ivarssons yrkande om ersättning för fullgörande av den avtalade och i vart fall genom myndighetsbeslut utlovade prestationen om tillhandahållande av 10 *arbetsresor* till och med den 31 december 2021, bifallas i dess helhet, i vart fall enligt sistahandsgrunden om oskälighet enligt 36 § avtalslagen.

#### *Åberopade grunder*

Sammanställningen av åberopade grunder i tingsrättens protokoll (aktbil. 31) vidhålls i dess helhet. Avseende grunderna för kränkingsersättning kompletteras med bilagorna A & B till detta yttrande, samt hänvisas till vad som har anförts i stämningsansökan rörande *tillits- och lojalitetsprinciperna*. Även vad som framförts i yttrande (aktbil. 22) avseende färdtjänstresenärers fullständiga beroende av en fungerande färdtjänst.

#### *Nyupptäckta sparade resor av okänd typ utifrån uppställningen i aktbil. 29*

Vid den muntliga förberedelsen angav svaranden att Dennis Ivarsson genomförde *fritidsresa* nr 216 den 30 juli 2021, vilket också skulle vara hans sista tillåtna *fritidsresa*. Dennis Ivarsson uppgav att utifrån den årliga tilldelningen med 72+36 *fritidsresor* den 1 januari och därefter 36 resor per kvartal, hade han 0 st *fritidsresor* kvar att använda redan den 13 juni 2021 (se under aktbil 29 under rubriken ”Slutlig bevisuppgift” nedan). Vän av ordning förutsätter att färdtjänstresenärer inte får fortsätta resa när saldot är tomt, utan måste vänta till nästa kvartalstilldelning, i Dennis Ivarssons fall den 1 juli 2021.

Såsom framgår av aktbil. 29 tillsammans med beslutet (aktbil. 6) hade Dennis Ivarsson 316 resor kvar att utnyttja per den 1 juni 2021. Beräknat endast utifrån årlig tilldelning av *fritidsresor*; 72+36 (januari) + 36 (april), samt med avdrag för utförda resor enligt aktbil 29, borde Dennis Ivarsson haft 17 *fritidsresor* + 264 nya *arbetsresor* att använda per den 1 juni 2021. Eftersom  $316 - 281(264 + 17) = 35$ , blir slutsatsen att Dennis Ivarsson har haft 35 sparade resor sparade i systemet, utöver *fritidsresorna* som tilldelades i januari (72+36) och april (36). Huruvida dessa 35 resor har utgjort sparade *fritidsresor* sedan tidigare, eller *arbetsresor* som felaktigt har legat kvar i

systemet, är såsom torde framgå av både kärandens och svarandens tidigare inlagor i målet, helt omöjligt att säga.

Dessa sparade resor är ytterligare en faktor och omständighet som åberopas till styrkande av samtliga grunder. Särskilt sistahandsgrunden att det måste anses helt oskäligt enligt 36 § avtalslagen att svarande skulle ha rätt att spärra Dennis Ivarssons *arbetsresor* på sätt som skett, utan att behöva betala ersättning enligt yrkat belopp för fullgörelse av avtalet, då det får anses helt orimligt att överlåta kontrollansvaret på färdtjänstresenärer, när systemet är så bristfälligt att det i praktiken inte går att ha kontroll över antalet *fritidsresor* i förhållande till *arbetsresor*.

## Synpunkter på protokollet

Följande skäl medförde att målet enligt käranden kunde avgöras på handlingarna, det vill säga vitsordad bevisning. Punkterna nedan återfinns delvis i tingsrättens protokoll och har i efterhand bekräftats per e-post av svaranden, men bör enligt kärandens mening förtydligas

- Innehållet i avskriften från telefonsamtal med personal på kundservice vitsordades i och för sig. Därmed återtogs bevisning i form av ljudupptagningen från telefonsamtalet.
- Att 183 kr i och för sig var ett skäligt pris för en enkel taxiresa till kärandens arbetsplats vitsordades.
- Att färdtjänstappen enbart innehåller en siffra som anger antalet totalt kvarvarande resor i stil med "229 av 229 resor kvar", vitsordades. Därmed återtogs det korta skärmdokument som spelats in på kärandens telefon.

### *Synpunkter på vissa formuleringar*

Med början på s. 1 anges att

- ”Dennis Ivarsson har utöver grundtilldelningen om 72 färdtjänstresor vid årsskiftet 2021 beviljats extra färdtjänstresor för valfritt ändamål, så kallade fritidsresor. Den 1 januari 2021 beviljades han 108 fritidsresor.”

**Rättelse:** Vid årsskiftet tillfördes Dennis Ivarssons resesaldo totalt 108 resor. Dessa 108 resor utgör grundtilldelningen om 72 resor + 36 resor (kvartalstilldelning för januari). Formuleringen ”utöver grundtilldelningen om 72 färdtjänstresor” är därmed olycklig, då det kan antyda att Dennis Ivarsson har tilldelats 72 + 108 resor vid årsskiftet, vilket inte stämmer.

Det ska även förtydligas att samtliga 108 resor inkl. grundtilldelning vid årsskiftet utgör s.k. *fritidsresor*. Alla färdtjänstresor som tilldelas av Region Stockholm utifrån ordinarie färdtjänstillstånd, är *fritidsresor*. Andra typer av färdtjänstresor, t.ex. *arbetsresor*, tilldelas genom särskilda beslut.

På s. 2 anges att:

- ”Syftet med en beställd färdtjänstresa registreras inte i Region Stockholms system. Färdtjänstnämnden vid Region Stockholm kontrollerar därför manuellt huruvida de arbetsresor som genomförts har gått till tillståndshavarens arbetsplatsadress.” \...\ ”så att saldot över det tillgängliga antalet arbetsresor kan justeras.”

**Kommentar:** Färdtjänstnämnden kontrollerar inga adresser manuellt. Såsom framgår av svarandens yttrande, är det endast korrigering av färdtjänstresenärens **totala** resesaldo som görs manuellt, utifrån hur många arbetsresor som inte har använts.

På s. 2 anges att:

- ”Vid kontroll av de arbetsresor som Dennis Ivarsson beställt har färdtjänstnämnden funnit att flertalet sådana resor inte gått till hans angivna arbetsplatsadress. Dessa resor har löpande omregistrerats som fritidsresor fram till dess att hans saldo för fritidsresor tagit slut. Den 30 juli 2021 gjordes den sista beställningen av de totalt 216 beviljade fritidsresorna för år 2021. Fritidsresor har därefter dragits från de beviljade arbetsresorna och de arbetsresor som inte utnyttjats under avsedd tidsperiod har dragits av till dess att alla hans beviljade resor tagit slut. Han har därför inte kunnat boka några resor under perioden 13-31 december 2021.”

**Kommentar:** Någon omregistrering eller omvandling av resor förekommer inte. Såsom svaranden skriver i yttrande kan resesaldo beskrivas som ett bankkonto där det endast är det totala antalet resor som spelar roll. Att fritidsresor, det vill säga alla resor som inte har gått till- eller från arbetsplatsadressen Vendevägen 85A, är *fritidsresor* i färdtjänstens system och inte blandas ihop med *arbetsresor*, framgår dock av bilaga F till stämningsansökan. I detta utdrag från systemet syns att 344 *fritidsresor* har genomförts från och med den 1 januari 2021 till och med den 12 december 2021. Eftersom resornas start och destination framgår, är det tydligt att ingen av resorna har gått till- eller från Vendevägen 85A i Danderyd. Bland resorna i bilaga F finns således ingen *arbetsresa* som har omvandlats till *fritidsresa*.

## Slutlig bevisuppgift

**Aktbil. 6 - Beslut om extra tilldelning av arbetsresor 1 juni 2021** – Av beslutet framgår väsentligen att tilldelningen är giltig: 2021-07-01 till 2022-01-01, samt antal resor: 10/vecka. Kvarvarande resor är 316 per den 2021-06-01. Till styrkande av avtalsinnehållet och den utlovade prestationen från Regionens sida. Även

**Aktbil. 7 – 344 st genomförda fritidsresor 2021-01-01-2021-12-12.** Till styrkande av riktigheten av uppställningen i aktbil. 29 över antalet genomförda resor vid olika perioder, samt när färdtjänstsystemet borde ha skickat ut en varning till Dennis Ivarsson, innan hans *fritidsresor* var slut.

**Aktbil 25** – Svarandens yttrande med formuleringar redovisade ovan under rubriken ”Saken och vissa förtydliganden”. Till styrkande av svarandens passiva och helt godtyckliga förhållningssätt till egna policys och formulerade regler. Till styrkande av att svaranden genom att som det får antas helt avsiktligt tillhandahålla ett system som inte är avsett för att varna när den faktiska tilldelningen av *fritidsresor* är slut, har agerat konkludent på ett sådant sätt att det inte kan anses ha varit tillåtet, eller skapa en befogad förväntning hos Dennis Ivarsson att både hans *fritidsresor* och *arbetsresor* skulle komma att spärras. Därför ska yrkat belopp motsvarande fullgörelse bifallas i dess helhet. I vart fall får det anses oskäligt enligt 36 § avtalslagen om Dennis Ivarsson inte skulle tillerkännas yrkad ersättning, då han inte kan anses ha bibringats någon annan befogad uppfattning än att hans *arbetsresor* skulle spärras.

**Aktbil. 26** – Avskrift av ljudinspelning från samtal med personal på färdtjänstens kundservice den 2 mars 2022, vitsordad av svaranden. Till styrkande av att det inte har gått att få uppgifter rörande resesaldo.

**Aktbil. 29** – Uppställning över resesaldo gällande *fritidsresor*. Till styrkande av att Dennis Ivarsson i juni månad 2021 hade 17 *fritidsresor* kvar att använda (utifrån årets tilldelning), dock utförde han 47 *fritidsresor* under juni månad. Enligt vad svaranden har anfört samt vad som framgår av aktbil. 26, fylldes det totala resesaldot på med 264 *arbetsresor* redan vid månadsskiftet maj/juni, så att resesaldot per den 1 juni uppgick till 316 resor. Uppställningen åberopas således även till styrkande av att det på grund av tilldelningen av *arbetsresor* har varit omöjligt för Dennis Ivarsson att känna till att han gjorde sin sista *fritidsresa* under år 2021 den 13 juni, resa nr 146, vilket är den sjuttonde resan han gör i juni månad (se aktbil. 7). Att det har varit helt omöjligt att veta att hans antal *fritidsresor* var 0 den 13 juni, är tydligt därför att resesaldot i vart fall uppgick till 316st resor totalt per den 1 juni (se beslutet om *arbetsresor* aktbil. 6).

Eftersom  $316-17 = 299$ , måste Dennis Ivarsson ha haft (299-264) 35 ytterligare resor sparade i systemet sedan tidigare, utöver årets tilldelning av *fritidsresor*. Huruvida dessa sparade resor är *fritidsresor* eller *arbetsresor* som felaktigt har dröjt sig kvar i systemet, torde de lärde tvista om. Svaranden har i vart fall inte berört möjligheten att spara *fritidsresor* i någon av sina inlagor. Denna uppställning över resesaldo utifrån årets tilldelning, tillsammans med det nu aktuella beslutet om arbetsresor, där det angivna antalet resor tycks innebära att det kan finnas *sparade fritidsresor* i systemet sedan tidigare, visar på ytterligare faktorer som gör det omöjligt för färdtjänstresenärer att ha kontroll på antalet använda vs kvarvarande *fritidsresor*. Om dessa sparade resor som framkommer av aktbil. 29, har Dennis Ivarsson haft  $6 + 35 = 41$  *fritidsresor att använda* från och med den 1 juli 2021. Den 31 juli skulle han i så fall ha genomfört sin sista tillåtna *fritidsresa*, resa nr 219.

**Bifogas, Bilaga A** - Artikel från år 2017 om att ingen kompensation ges till privatpersoner inom färdtjänsten.

**Bifogas, Bilaga B** - Skärmdump från SR.se om senaste kaoset med färdtjänsten den 9 maj 2022. Till stöd för att avtalsrättsliga kompensationsmöjligheter för färdtjänstresenärer är nödvändigt.

**Bifogas, Bilaga C** - NJA 1998 s. 656, till stöd för rättslig argumentation, särskilt under rubriken ”Skriftlig slutplädering”, se särskilt grönmarkerade stycken.

**Bifogas, Bilaga D** – NJA 2008 s. 642, till stöd för rättslig argumentation, särskilt under rubriken ”Skriftlig slutplädering”, se särskilt grönmarkerade stycken.

**Bifogas, Bilaga E** – NJA 2018 s. 266, till stöd för rättslig argumentation, särskilt under rubriken ”Skriftlig slutplädering”, se särskilt grönmarkerade stycken.

## Skriftlig slutplädering

*Prejudikat och litteratur om civilrättsliga kompensationsmöjligheter när offentliga tjänster inte levereras såsom utlovat*

Att avtalsrättsliga principer ska tillämpas även på tjänster som det offentliga – stat, region eller kommun - är skyldiga att tillhandahålla, är såsom kort har berörts i tidigare inlagor, en överspelad fråga i den juridiska litteraturen.

Prejudikaten NJA 1998 s. 656 (I) & NJA 2008 s. 642 har redovisats utförligt i f.d. justitierådet Bertil Bengtssons bok *Offentliga tjänster i civilrättsligt perspektiv* (2013). Bengtsson fastslår i linje med Högsta domstolens avgöranden, att alla typer av tjänster från det allmänna som har vissa privaträttsliga inslag, lyder under allmänna avtalsrättsliga principer inom det civilrättsliga regelsystemet.

I tiden efter nyssnämnda prejudikat och Bengtssons publikation, manifesterades. Huvudregeln om tillämpning av avtalsrättsliga principer på tjänster från det allmänna genom prejudikatet NJA 2018 s. 266.

**Avseende utlovad prestation mot visst vederlag** är det civilrättsliga perspektivet särskilt självklart, enligt följande formulering av f.d. justitierådet Bengtsson.

*”Av dessa uttalanden framgår att varken en offentlighetsrättslig styrning av verksamheten eller en reglering och subventionering av vederlaget hindrar att civilrättsliga grundsatser tillämpas i vissa avseenden. Att märka är dock att uttalandena tar sikte på en grundläggande civilrättslig princip: sambandet mellan prestation och vederlag. Ett civilrättsligt synsätt på denna fråga framgår även av 1998 års fall. Därav följer dock inte att parternas förpliktelser i andra avseenden skulle bedömas på samma vis. Man får hela tiden beakta situationens särdrag.[Not 37]” (se Bengtsson, *Offentliga tjänster i civilrättsligt perspektiv*, 2013, s. 50).*

*Särskilt om avtalet, avtalsinnehållet och rätten att kräva kompensation genom exempelvis fullgörelse ur ett civilrättsligt perspektiv på offentliga tjänster*

I NJA-referaten som bifogas som bilagor till detta yttrande, har väsentliga stycken grönmarkerats och ibland understrukits.

### **Civilrättsligt perspektiv eller ingen möjlighet till ekonomiskt**

**kompensation** - Av samtliga prejudikat som har redovisats framgår att anledningen till att civilrättsliga principer ska tillämpas på vissa aspekter av offentliga tjänster, beror på att den offentlighetsrättsliga regleringen helt enkelt inte täcker många av de situationer av privaträttslig karaktär som kan bli aktuella, exempelvis vid krav på ersättning då en tjänst inte har levererats enligt berättigade förväntningar. Avsaknaden av offentlighetsrättslig reglering ska enligt HD:s bestämda uppfattning inte tolkas motsatsvis så att det



hindrar tillämpningen av kontraktsrättsliga regler (se NJA 2018 s. 266 p12 & p14, samt NJA 2008 s. 642).

**Frivillighet är ett kriterium**, vilket fastslogs i NJA 2008 s. 642 enligt följande. ”Avgifter för barnomsorg betecknas som frivilliga offentlighättsliga avgifter eftersom den tjänst som kommunen tillhandahåller är frivillig. De skiljer sig till sin karaktär från t.ex. avgifter för renhållning eftersom renhållningstjänsten tillhandahålls, och avgiftsuttag sker, oberoende av den enskildes önskemål om att erhålla tjänsten.

**Huvudregeln i fråga om civilrätt vs offentlig reglering** när en privatperson begär ersättning för en tjänst som har utförts, på privatpersonens begäran, mot viss betalning har utförts dåligt eller inte alls, är enligt HD att det civilrättsliga perspektivet ska gälla i första hand. I 2018 års prejudikat formulerar HD saken så att ”Vid bestämmande av innehållet i parternas förpliktelser måste dock rättsförhållandets offentlighättsliga natur beaktas” (se NJA 2018 s. 266 p14). Som ovan har nämnts har HD i flera fall uttryckt att offentlighättslig reglering inte ska tolkas eller tillämpas motsatsvis när det gäller frågan huruvida kontraktsrättsliga påföljder kan tillämpas eller inte. I NJA 2008 s. 642 uttrycktes detta av HD så att ”De offentlighättsliga inslagen bör då ges utslag i de avseenden där de har betydelse för den förpliktelse som är i fråga”.

**Pacta sunt servanda** och därmed rätten till fullgörelse eller annan kompensation även i fråga om frivilliga offentliga tjänster, uttrycks starkast av HD i NJA 2008 s. 642 enligt följande. ”Det är en grundläggande avtalsrättslig princip att den som inte erhåller en avtalad prestation inte heller är skyldig att betala för denna.” Att huvudregeln om ett civilrättsligt perspektiv ska gälla i första hand, fastslås därefter av HD i samma rättsfall enligt följande ”Frågan i målet är huruvida de offentlighättsliga inslagen i avtalsförhållandet mellan M.H.F. och kommunen väger så tungt att denna princip inte gäller fullt ut”.

**Betalningsförpliktelser för privatpersoner ska enligt HD bedömas för sig** och påverkas inte av andra offentlighättsliga inslag i tjänsten, enligt följande formulering i NJA 2008 s. 642. ”För att en vårdnadshavare skall ha fri tillgång till frivillig barnomsorg krävs att avtal om barnomsorg ingås och att denne betalar avgiften till kommunen. Betalningsförpliktelserna i sig, till skillnad från bestämmandet av avgiftens storlek, kan inte anses utgöra ett offentlighättsligt inslag i avtalsförhållandet mellan kommunen och barnomsorgstagaren utan är av privaträttslig natur. Med motsvarande betraktelsesätt bör förpliktelserna att betala för omsorgen falla bort om kommunen inte tillhandahåller den avtalade tjänsten.”

**Rätten till fullgörelse av en tydligt angiven prestation** är lika självklart av privaträttslig natur som en ren betalningsförpliktelse, vilket har uttryckts av f.d. justitierådet Bengtsson enligt följande.

*”Den allmänna princip som KtjL här ger uttryck för lär inte på samma sätt bli tillämplig vid offentliga tjänster. Ofta är det tveksamt om den enskilde alls kan kräva utförande, eftersom inte det allmänna kan anses ha utlovat något om detta. Ibland framgår det av lagstiftning att någon rätt att påkalla utförande inte föreligger. Såvitt angår kommunal service som utgör myndighetsutövning har allmän domstol inte ansetts behörig att fatta beslut i saken (se NJA 1983 s. 680, angående tilldelning av plats på barndaghem). När ett formellt beslut om viss prestation föreligger har dock den enskilde ansetts kunna genomdriva detta genom talan vid domstol.[Not Not 42 Se Madell (1998) s. 509, 561]. I övrigt torde det fordras något som liknar ett uttryckligt avtal för att detta skall kunna krävas, och något sådant saknas vid många offentliga tjänster.[Not 43]” (se Bengtsson, *Offentliga tjänster i civilrättsligt perspektiv*, 2013, s. 51 f.).*

**Utgångspunkten för bedömningen av kompensation** ska enligt HD utgå från ”berättigade förväntningar” ur den betalande privatpersonens perspektiv (se NJA 2018 s. 266 p16, med hänvisning till Bertil Bengtsson, *Offentliga tjänster i civilrättsligt perspektiv*, 2013, s. 122 ff.).

**Att tjänster är subventionerade** påverkar enligt HD inte arten eller graden av kompensationskyldighet för det offentliga, enligt följande formulering i NJA 2008 s. 642. ”Det förhållandet att barnomsorgsavgiften är starkt subventionerad saknar betydelse för såväl frågan om betalningsskyldighet i sig som frågan huruvida, på sätt kommunen i andra hand har yrkat, i allt fall del av avgiften skall betalas. M.H.F. är därför inte skyldig att betala avgift för denna tid. Käromålet skall följaktligen ogillas.”

*Färdtjänst är en offentlig frivillig tjänst som ska ses ur ett civilrättsligt perspektiv med rätt till kompensation för privatpersoner på avtalsrättsliga grunder*

Rätten till färdtjänst innebär liksom rätten till barnomsorg och högskolestudier, en utlovad prestation mot visst vederlag. Liksom i de prejudikat som redovisats ovan, finns det inte någon offentlighetsrättslig reglering rörande färdtjänst som uttalar vad som gäller i fråga om privatpersoners rätt till kompensation. Därför ska ett civilrättsligt perspektiv tillämpas och därmed också allmänna avtalsrättsliga principer om rätt till fullgörelse eller annan kompensation.

Såsom framgår av såväl Region Stockholms yttranden som de båda bifogade artiklarna, en från 2017 och en ny om färdtjänstkaoset den 9 maj 2022, finns ingen vettig kompensation när färdtjänsten fallerar, vilket inte är ovanligt. Att äldre och övriga personer med funktionsnedsättning enbart kompenseras med biobiljetter såsom framhävs i flera fall i artikeln från 2017, är helt orimligt. Att färdtjänstbilar är kraftigt försenade eller inte kommer alls kan leda till missade tåg, läkarbesök eller leda till andra stora

onödiga kostnader för resenärerna. Även detta talar för att rätten till kompensation är helt nödvändig och att civilrättsliga regler därför ska tillämpas då offentlig reglering avseende kompensation till privatpersoner för bristande kvalitet i levererad färdtjänst, helt saknas.

*Dennis Ivarsson hade inte på något sätt anledning att anta att hans utlovade arbetsresor skulle spärras och han har därför rätt till ersättning för fullgörelse på avtalsrättsliga grunder med yrkat belopp*

Såsom framgår av Dennis Ivarssons beslut om *arbetsresor* för hösten 2021, är den utlovade prestationen klart och tydligt angiven till 10 arbetsresor per vecka, under hela perioden. I enlighet med de ovan redovisade prejudikaten och Bengtssons redogörelse för rätten till fullgörelse, har Dennis Ivarsson därför rätt att kräva fullgörelse då Region Stockholm felaktigt har spärrat hans arbetsresor i vart fall från och med den 13 december 2021.

Att spärra Dennis Ivarssons resor får anses felaktigt och medföra rätt till ekonomisk ersättning för fullgörelse utifrån flera sedan tidigare återopade grunder. Framförallt kan framhållas att Dennis Ivarssons saldo avseende *fritidsresor* var negativt redan i juni. Färdtjänsten borde ha varnat honom redan då. Istället fylldes nya *fritidsresor* på till hans saldo den 1 juli 2021. Därmed har Region Stockholm först förhållit sig passiva på ett sätt som inte hade accepterats i något annat konsumentsammanhang. Därefter har Regionen själva genom konkludent handlande skapat den befogade uppfattningen hos Dennis Ivarsson att allt var frid och fröjd med hans resesaldo. Flödet på Dennis Ivarssons resesaldo vad gäller *fritidsresor* framgår av inlämnad tabell (aktbil. XX).

Det är orimligt att begära att privatpersoner som har både *fritidsresor* och *arbetsresor* ska ha kontroll över det egna resesaldot. De brister i färdtjänstens system som har framkommit genom yttrandena i detta mål är så stora, att Dennis Ivarsson i praktiken hade behövt föra bok över varje enskild resa för att inte göra fel. Förutom att inte varna när saldot för Dennis Ivarssons *fritidsresor* var negativt i juni, har Regionens system ytterligare försvårat Dennis Ivarssons möjligheter till kontroll och överblick, eftersom fler än 300 arbetsresor fylldes på till hans resesaldo redan den siste maj, även om de fick användas först från och med den 1 juli 2021. Såsom Regionen själva har uppgivit, dras dessutom resor från resesaldot även när färdtjänsten inte kommer alls. Dessa faktorer har medfört att det har varit omöjligt för Dennis Ivarsson att ha överblick och kunskap om när hans *fritidsresor* var slut. Varken färdtjänststappen som endast innehåller en meningslös siffra, eller kundservice (se vitsordad avskrift från inspelat samtal) har kunnat ge något besked, eftersom *fritidsresor* och *arbetsresor* inte åtskiljs i systemet. Därtill är sparade resor såsom redogörs för i bevisuppgiften i anslutning till aktbil. 29, även under rubriken ”Saken och vissa förtydliganden” ovan, ytterligare en faktor som gör kontroll och överblick för enskilda färdtjänstresenärer, helt omöjlig.

Att färdtjänsten dock borde ha kunnat avhjälpa denna systembrist förhållandevis lätt, framgår av att systemet redan skiljer på *fritidsresor* och *arbetsresor*, till viss del. Det framgår av bilaga F till stämmningsansökan i form av en systemutskrift som enbart innehåller *fritidsresor*. Det kan konstateras att inga av de *arbetsresor* som enligt svaranden skulle ha använts på ett felaktigt sätt, har lagts till i denna lista av systemet.

Dessa brister åberopas till stöd för samtliga grunder, särskilt sistahandsgrunden att det i vart fall skulle vara oskäligt enligt 36 § avtalslagen att låta Regionen spärra Dennis Ivarssons *arbetsresor* utan att behöva ersätta honom, i ljuset av systemets alla brister.

**Arten och graden av kompensation** för en felaktigt utförd- eller helt utebliven tjänst, ska enligt redovisade prejudikat och f.d. justitierådet Bengtsson utgå från privatpersonens ”berättigade förväntningar”.

Dennis Ivarssons beslut om tilldelning av ett bestämt antal *arbetsresor* innehåller ingenting om vilka åtgärder som Dennis Ivarsson i och för sig kan förvänta sig från utförarens sida om han inte skulle anses fullgöra någon av sina skyldigheter gentemot Region Stockholm. Att Dennis Ivarsson är skyldig att betala föreskriven egenavgift för sina *arbetsresor*, är lika självklart som att han ska betala egenavgift för *fritidsresor*. I beslutet nämns däremot ingenting om att Dennis Ivarssons *fritidsresor* på något sätt skulle kunna användas som en av- och påknapp för att stänga av hans *arbetsresor*, vilket Regionen nu har gjort.

Det finns flera skäl till att Dennis Ivarsson borde ha kunnat förvänta sig åtminstone en varning om att allting inte var frid och fröjd med hans resesaldo. Dels därför att dylika systembrister och att Regionen har övervälrtrat allt kontrollansvar på en privatperson såsom nu skett, aldrig skulle ha accepterats i något annat sammanhang där en konsumentliknande grupp står mot en myndighet, vilket här närmast måste ses som näringsidkare ur ett tjänsteperspektiv. Dels därför att det finns en möjlighet att ansöka om fler *fritidsresor* på färdtjänstens hemsida, om de beviljade är påväg att ta slut. Dels därför att Dennis Ivarsson kunde ha slutat använda sina *fritidsresor* om han hade varnats i tid. Han hade då kunnat fortsätta att använda sina *arbetsresor* under hela år 2021.

Yrkandena ska därmed bifallas i dess helhet.

Farsta den 13 maj 2022

Dennis Ivarsson  
Jur. kand.  
Tingsmeriterad.